

**Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası tərəfindən xarici ölkələrin ali
audit qurumları ilə birgə və paralel nəzarət tədbirlərinin aparılması**

Q A Y D A L A R I

I. Ümumi müddəalar

1.1. “Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası tərəfindən xarici ölkələrin ali audit qurumları ilə birgə və paralel nəzarət tədbirlərinin aparılması Qaydaları” (bundan sonra - Qaydalar) “Hesablama Palatası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa, Azərbaycan Respublikasının 2002-ci il 5 mart tarixli, 269-IIQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının Daxili Nizamnaməsi”nə, Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının (bundan sonra - Palata) normativ-metodiki sənədlərinə və Ali Audit Qurumlarının Beynəlxalq Təşkilatının (INTOSAI) tövsiyə etdiyi standartların ümumi prinsiplərinə uyğun olaraq hazırlanmışdır.

1.2. Bu Qaydalar Palatanın xarici ölkələrin ali audit qurumları (bundan sonra - AAQ) ilə birgə və paralel nəzarət tədbirlərinin planlaşdırılması, təşkili, həyata keçirilməsi və nəticələrinin rəsmiləşdirilməsi prosedurlarını tənzimləyir.

1.3. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Azərbaycan Respublikası ilə xarici ölkələr arasında imzalanmış beynəlxalq müqavilələr və sazişlər, Palatanın xarici ölkələrin AAQ-ları ilə əməkdaşlıq haqqında bağladığı saziş və memorandumlar, imzalanmış ikitərəfli və çoxtərəfli protokollar, INTOSAI, EUROSAI (Ali Audit Qurumlarının Avropa Təşkilatı), ASOSAI (Ali Audit Qurumlarının Asiya Təşkilatı), ECOSAI (İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv olan ölkələrin Ali Audit Qurumlarının Təşkilatı) təşkilatları çərçivəsində qəbul edilmiş sənədlər, “Hesablama Palatası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu, Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının Daxili Nizamnaməsi, Palatanın müvafiq normativ-metodiki sənədləri, Palatanın xarici ölkələrin AAQ-ları ilə birgə və paralel nəzarət tədbirlərində iştirakının hüquqi əsasını təşkil edir.

1.4. Bu Qaydaların məqsədi üçün aşağıdakı anlayışlardan istifadə olunur:

Birgə nəzarət tədbiri – Palata tərəfindən xarici ölkələrin AAQ-ları ilə ikitərəfli və çoxtərəfli əsasda müxtəlif audit tədbirləri formasında və ümumi proqram əsasında razılaşdırılmış müddətdə aparılan nəzarət tədbiridir.

Paralel nəzarət tədbiri – iştirakçı ölkələrin AAQ-nın qarşılıqlı razılığı ilə müəyyən edilmiş məsələlər üzrə və müddətdə həmin ölkələrdə müstəqil aparılan, nəticələri barədə məlumat mübadiləsi nəzərdə tutulan nəzarət tədbiridir.

II. Xarici ölkələrin Ali Audit Qurumları tərəfindən birgə və paralel nəzarət tədbirlərinin keçirilməsi barədə Hesablama Palatasına daxil olan müraciətlərə baxılması

2.1. Xarici ölkənin AAQ-ı tərəfindən birgə və ya paralel nəzarət tədbirinin keçirilməsi barədə qərar Hesablama Palatasının Kollegiyası tərəfindən qəbul edilir.

2.2. Xarici ölkənin AAQ-ı tərəfindən birgə və ya paralel nəzarət tədbirinin keçirilməsi barədə Palataya müraciət (bundan sonra - müraciət) daxil olduqda Palatanın Sədri müraciətdə qeyd olunan məsələlər üzrə Palatanın müvafiq fəaliyyət istiqamətləri üzrə auditoruna (və ya auditorlarına) Palatanın Kollegiyasında baxılması üçün müvafiq təkliflərin hazırlanmasını tapşırır.

2.3. Palatanın auditoru (və ya auditorları) 30 gün müddətində birgə və ya paralel nəzarət tədbirinin keçirilməsi ilə bağlı bütün məsələləri araşdıraraq müvafiq təkliflərini Hesablama Palatasının Kollegiyasında baxılması üçün Təhriri məruzə ilə Hesablama Palatasının Sədrinə təqdim edir.

2.4. Kollegiya birgə və ya paralel nəzarət tədbirinin keçirilməsi barədə qərar qəbul etdikdə, həmin tədbirin keçirilməsi ilə bağlı nəzarət tədbirinin Proqram layihəsi razılaşdırılmaq məqsədilə müraciət edən tərəfə göndərilir.

2.5. Kollegiya birgə və ya paralel nəzarət tədbirinin keçirilməsini məqsədmüvafiq hesab etmədiyi təqdirdə, müraciət edən tərəfə bu barədə məlumat verilir.

III. Xarici ölkələrin Ali Audit Qurumları ilə birgə və ya paralel nəzarət tədbirlərinin keçirilməsi barədə Hesablama Palatasının müraciətləri

3.1. Palata tərəfindən keçirilən nəzarət tədbiri zamanı xarici ölkənin AAQ-nın iştirakı məqsədmüvafiq və ya zəruri hesab olunarsa, aidiyyəti auditor (və ya auditorlar) məsələ ilə bağlı əsaslandırılmış təkliflərinin Kollegiyaya çıxarılması üçün onları Hesablama Palatasının Sədrinə təqdim edir.

3.2. Kollegiya birgə və ya paralel nəzarət tədbirinin keçirilməsi barədə qərar qəbul etdikdə bu barədə xarici ölkənin AAQ-na məlumat verilir.

3.3. Birgə və ya paralel nəzarət tədbirinin keçirilməsi barədə xarici ölkənin AAQ-nın razılığı olduğu təqdirdə nəzarət tədbirinin Proqram (birgə nəzarət tədbiri keçiriləcəyi hallarda) layihəsi razılaşdırılmaq üçün müraciət edən tərəfə göndərilir.

IV. Birgə nəzarət tədbirinin Proqramı barədə qərarların hazırlanması və qəbulu

4.1. Palatanın Kollegiyası birgə nəzarət tədbirinin keçirilməsi barədə qərar qəbul etdikdə, həmin tədbirə cavabdeh olan auditor birgə nəzarət tədbirinin Proqram layihəsi üzrə müvafiq AAQ ilə ilkin razılaşdırmalar aparır.

Razılaşdırılan sənədlərin layihələri müvafiq auditor (və ya auditorlar) tərəfindən Palatanın Kollegiyasının müzakirəsinə çıxarılması üçün Hesablama

Palatasının Sədrinə təqdim edilir.

4.2. Palatanın Kollegiyası tərəfindən təsdiq olunmuş nəzarət tədbirinin Proqramı müvafiq qaydada təsdiq olunmaq üçün xarici ölkənin AAQ-na göndərilir.

V. Birgə nəzarət tədbirlərinin keçirilməsi

5.1. Azərbaycan Respublikasının ərazisində birgə nəzarət tədbirləri Palatanın xarici ölkələrin AAQ-ları ilə əməkdaşlıq haqqında bağlanmış olduğu saziş və memorandumlara, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, Palatanın müvafiq normativ-metodiki sənədlərindən irəli gələn tələblərə uyğun olaraq həyata keçirilir.

5.2. Xarici ölkənin AAQ-ı öz ərazisində birgə nəzarət tədbirinin keçirilməsi ilə əlaqədar formalaşdırdığı qrupda iştirak edən Palatanın əməkdaşları nəzarət tədbirini həyata keçirərkən həmin ölkənin qanunvericiliyini, Palata tərəfindən xarici ölkənin AAQ-ı ilə əməkdaşlıq haqqında imzalanmış sazişi (memorandumu), yoxlamanın keçirilməsinin yerli qayda və proseduralarını, birgə nəzarət tədbirinin keçirilməsi barədə imzalanmış Qərarın tələblərini və tədbirin Proqramını rəhbər tuturlar.

5.3. Azərbaycanda birgə nəzarət tədbirinin keçirilməsi ilə əlaqədar formalaşdırılmış qrupda iştirak edən xarici ölkənin AAQ-nın əməkdaşları nəzarət tədbirini həyata keçirərkən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyini, Palata tərəfindən xarici ölkənin AAQ-ı ilə əməkdaşlıq haqqında imzalanmış sazişi (memorandumu), yoxlamanın keçirilməsini tənzimləyən qayda və prosedurları və birgə nəzarət tədbirinin Proqramını rəhbər tuturlar.

VI. Birgə və paralel nəzarət tədbirlərinin keçirilməsi prosesində Hesablama Palatasının xarici ölkələrin ali audit qurumları ilə qarşılıqlı əməkdaşlığı

6.1. Birgə nəzarət tədbirinin keçirilməsi prosesində xarici ölkənin AAQ-ı ilə qarşılıqlı əlaqələri həmin tədbirin keçirilməsinə cavabdeh olan Palatanın auditoru (və ya auditorları) təmin edir.

Qarşılıqlı əlaqələrin əsas formaları aşağıdakılardır:

- birgə nəzarət tədbirinin iştirakçılarının qarşılıqlı məsləhətləşmələri;
- nəzarət tədbirinin Proqramının işlənilib hazırlanması və təsdiqi;
- metodiki sənədlərin hazırlanması və mübadiləsi;

- işgüzar səfərlər;

- məlumat mübadiləsi;

- birgə nəzarət tədbirinin aparılması metodlarının, onun həyata keçirilməsi zamanı yaranan sual və problemlərin həlli yollarının birgə araşdırılması.

6.2. Birgə nəzarət tədbirinin təşkili və keçirilməsi zamanı tərəflərin qarşılıqlı əlaqələri əməkdaşlıq haqqında bağlanmış sazişlərin (memorandumların) və nəzarətin keçirilməsi sahəsində iştirakçı ölkələrin qanunvericilik aktlarının tələbləri, INTOSAI standartları, habelə qarşılıqlı hörmət və işbirliyi prinsipləri üzərində qurulmalıdır.

6.3. Birgə nəzarət tədbirinin təşkili, keçirilməsi və nəticələrinin

rəsmiləşdirilməsi ilə bağlı Palatanın xarici ölkənin AAQ-ı ilə fikir ayrılığı yaranarsa, o halda tərəflər mübahisəli məqamları məsləhətləşmələr və danışıqlar yolu ilə həll edirlər.

6.4. Birgə nəzarət tədbiri zamanı əldə olunmuş məlumatlar dövlət və ya qanunla qorunan digər sirlərə aid olduqda belə məlumatların digər tərəfə təqdim olunmasının mümkünlüyü tərəflərin müvafiq qanunvericiliyinə uyğun olaraq müəyyən edilir.

VII. Birgə və ya paralel nəzarət tədbirlərinin nəticələrinin rəsmiləşdirilməsi

7.1. Palata tərəfindən keçirilən birgə və paralel nəzarət tədbirlərinin nəticələri müvafiq aktlarla rəsmiləşdirilir.

Azərbaycan tərəfinin aktları Palatanın müvafiq normativ-metodiki sənədlərinin tələblərinə uyğun olaraq hazırlanır. Bu zaman, digər tərəfə aid olan məlumatlar onun nümayəndələri ilə razılaşdırılır.

Azərbaycan Respublikası ərazisində aparılan birgə nəzarət tədbirinin yekunu üzrə aktın yoxlanılan qurumun vəzifəli şəxslərinə tanışlıq və imzalanmaq üçün təqdim edilməsi proseduru Palatanın müvafiq normativ-metodiki sənədlərinin tələblərinə uyğun olaraq həyata keçirilir.

Zərurət yarandığı və qarşılıqlı razılaşdırılmış qərar olduğu təqdirdə, tərəflərin təklifi ilə aktlardan başqa, digər sənədlər (memorandumlar, müraciətlər, protokollar və s.) də tərtib oluna bilər. Tərtib olunan sənədlərdə yoxlanılan obyektlərin fəaliyyətinin nəticəsi, birgə saziş və razılaşmaların yerinə yetirilməsi ilə bağlı təkliflər verilir.

7.2. Nəzarət tədbirlərinin yekunları üzrə birgə sənədlər (aktlar, memorandumlar, müraciətlər, protokollar və s.) Azərbaycan və digər tərəfin dövlət dillərində hazırlanır. Hər iki dildə hazırlanan sənədlərin mətnləri eyni hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır.

7.3. Birgə nəzarət tədbirinin nəticələri üzrə yekun sənədlər tərəflərin razılaşdırdığı formada tərtib olunur və bu tədbiri keçirən tərəflərin nümayəndələrinin imzası ilə təsdiq olunur.

Zərurət yarandıqda yekun sənədə tərəflərin nümayəndələrinin imzası ilə cədvəllər, hesablamalar, ilkin sənədlərin surətləri və digər istifadə olunan materiallar əlavə olunur.

Ümumi razılığa gələ bilinməyən məsələlərin mövcudluğu zamanı tərəflər xüsusi fikir bildirmək hüququna malikdirlər.

7.4. Paralel nəzarət tədbirlərinin nəticələri tərəflərin müvafiq milli qanunvericiliyinə uyğun, Azərbaycan tərəfindən isə Palatanın Daxili Nizamnaməsinin və müvafiq normativ-metodiki sənədlərinin tələblərinə uyğun olaraq rəsmiləşdirilir.

7.5. Birgə nəzarət tədbirinin nəticələri üzrə həmin tədbirin keçirilməsinə cavabdeh olan Palatanın auditoru (və ya auditorları) tərəfindən Palatanın müvafiq normativ-metodiki sənədlərinin tələblərinə uyğun olaraq hesabat tərtib olunur.

Ehtiyac olduqda hesabatla aşağıdakılar da əlavə oluna bilər:

- gələcəkdə birgə nəzarət tədbirlərinin daha uğurla aparılması üçün dövlət maliyyə nəzarəti sahəsində əldə olunmuş müsbət beynəlxalq təcrübənin ayrı-ayrı elementləri;

- qarşılıqlı sazişlərin təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflər;

- nəzarət tədbirinin predmetinə uyğun sahələri tənzimləyən qanunvericilikdə dəyişikliklərin edilməsinə dair təkliflər;

- birgə nəzarət tədbirinə dair materialların digər tərəfin dövlət maliyyə nəzarəti orqanına təqdim olunması barədə məlumat və s.

7.6. Birgə və ya paralel nəzarət tədbirlərinin nəticələrinə baxılması, qərarların qəbul edilməsi, Palatanın Daxili Nizamnaməsi və Palatanın müvafiq normativ-metodiki sənədləri ilə müəyyən olunmuş qaydada həyata keçirilir.

7.7. Birgə və ya paralel nəzarət tədbirinin aparılması zamanı qarşılıqlı razılaşma ilə sənəd layihələrinin hazırlanması və qərarların qəbulu, onların nəticələrinin təsdiqi və müvafiq orqan və təşkilatlara göndərilmə qaydaları barədə razılıq əldə oluna bilər.

7.8. Birgə və ya paralel nəzarət tədbirlərinin nəticələri üzrə zərurət yarandıqda qarşılıqlı razılaşma əsasında aşağıdakılar həyata keçirilə bilər:

- tərəflərin birgə iclaslarının (toplantılarının) keçirilməsi;

- aşkar edilmiş çətinlik və pozuntu faktları üzrə birgə qərarların qəbul edilməsi və onların aradan qaldırılması ilə bağlı tədbirlərin görülməsi;

- nəzarət tədbirlərinin nəticələri üzrə təklif və digər qəbul olunmuş qərarların icrası ilə bağlı məlumatların mübadilə qaydaları.